

Evangeliföreningen (Slef) eilen ja tänään

STI 26.11.2003

Leif Erikson

1. Kuinka kaikki alkoi – Evankeliumiyhdistys 1873

Tänä vuonna – tänä syksynä – Evankeliumiyhdistys täyttää 130 vuotta. Marraskuun 13. päivänä 1873 senaatti nimittäin hyväksyi yhdistyksen säännöt. Ennen sitä anomus oli saanut kaikilta tuomiokapituleilta puoltavan lausunnon. Jopa keisari Pietarissa oli suhtautunut myönteisesti anomukseen. Noin 30 vuotta aikaisemmin nuori pappi Fredrik Gabriel Hedberg (1811–93) irtaantui herännäisyydestä/pietismistä ja kirjoitti kirjan *Uskon oppi autuuteen*² syksyllä 1842 kun hän toimi pappina Raippaluodolla Vaasan saaristossa.

Tässä kirjassa 32-vuotinen Hedberg selittää uskonsa. Hedbergin painopiste oli Kristuksen täytetyssä sovintotyössä. Armo on vapaa. Syntinen ihminen saa vapaasti uskoa Sanan lupauksiin. Mitään armonjärjestystä ei saa vaatia. Tämä usko on Jumalan työtä Pyhän Hengen kautta. Uskosta seuraa rauhaa ja iloa. Tähän uskoon kuuluu myös pelastusvarmuus.

Evankeliumiyhdistys oli hyvä tuki evankeliselle herätykselle. Herätys ja hengellinen elämä on tärkeintä, mutta ulkonaiset muodot antavat tukensa toiminnalle. Johtokunnan ensimmäinen puheenjohtaja oli fysiikan professori Adolf Moberg.

Ensimmäinen vuosikokous pidettiin Helsingissä 1874. Mukana oli 2000 osanottajaa, heidän joukossaan Kemiön kirkkoherra Fredrik Gabriel Hedberg. Evankeliumiyhdistys oli alusta asti kaksikielinen järjestö.

²Luterilainen Evankeliumiyhdistyksen tarkoituksena on luottamuksella Jumalan armoon ja apuun levittää ja eläyttävään käytäntöön yleisemmäksi saattaa evankeliumin sana.² (Sääntöjen ensimmäinen pykälä)

Toisessa pykälässä sanotaan, miten tämä tapahtuu käytännössä: ²Tämän tarkoituksen perille kokee yhdistys päästä levittämällä Pipliaa, pannen sen ensisijaan, kuin myöskin Lutheruksen kirjoja ja muita Kirkonopin kanssa tarkoin yhtäpitäviä kirjoja, kirjoituksia ja aikauskirjoja, sekä niin paljon kuin mahdollista kristillismielisten, asiata harrastavien ja soveliaain kolportöörien suullisten todistuksen kautta.²

Nuori yhdistys aloitti toimintansa varovaisesti, mutta se laajeni vuosi vuodelta:

- kolportöörit myivät kirjoja ja saarnasivat
- evankeliumijuhlat alkoivat Helsingissä, mutta levisivät ympäri Suomea
- rukoushuoneet alettiin rakentaa 1900-alussa (idea tuli Tanskasta)
- Japani-lähetys alkoi 1900 (Lauri Koskenniemi)
- Sändebudet/Sanansaattaja (1876–)
- Siionin Kannel (1874–)
- Papit (1885 yhdistyksellä oli 126 pappia jäsenenä, 1892 niitä oli 126, mikä on 13% kirkon papistosta)
- Johtajia: Julius Engström, Johannes Bäck, L. L. Byman.... Evankeliumiyhdistyksen historia on hyvin kartoitettu. Mainitsen tärkeimmät nimet: Lauri Takala, Wolfgang Schmidt, Lauri Koskenniemi, Reijo Arkkila, Seppo Suokunnas, Ingvar Dahlbacka ja Esa Santakari.

2. SLEF 1922

- johtomiehet Evankeliumiyhdistyksessä olivat alussa ruotsinkielisiä, vaikka toiminta oli vilkkaampi suomenkielisillä alueilla
- johtokunnan pöytäkirjat olivat ruotsinkielisiä
- vuosikokouksissa puheenvuorot tulkattiin ja johtokunnan kirjoitukset oli käännettävä
- yhteistyö meni kuitenkin hyvin
- suomenkielisillä alueilla oli suomenkielisiä kolportöörejä ja ruotsinkielisillä vastaavasti ruotsinkielisiä
- vuonna 1905 tuli yhdistyksen palvelukseen saarnaaja Arvid Hydén Ruotsista, jolla oli suuria kielivaikeuksia, varsinkin johtokunnassa, jossa hän oli jäsenenä
- vuonna 1906 noin 100.000 suomalaista vaihtoi sukunimensä suomenkieliseksi
- samana vuonna 92 pappia suomensi sukunimensä vuonna 1907 kielikysymys nostettiin pöydälle
- valmisteluvaliokunta ehdotti että suomen kieli tulisi yhdistyksen viralliseksi kieleksi
- ruotsinkielinen enemmistö lykkäsi tämän ehdotuksen
- seuraavana vuonna – 1908 – suomenkieliset ehdottivat, että pöytäkirjakieli jatkossa olisi suomen kieli
- johtokunta päätti tämän ehdotuksen mukaan
- vielä vuonna 1914 yli puolet johtokunnan jäsenistä oli ruotsinkielisiä (11–9), vaikka enemmistö yhdistyksen jäsenmäärästä oli suomenkielinen
- tämä suhde muuttui niin että vuonna 1920 suomenkielisiä johtokunnassa oli enemmistössä (10–8)
- jo 1907 80% kolportööreistä oli suomenkielisiä
- vuonna 1920 yhdistyksen nuorisotyö jaettiin kahtia: Evankelinen Nuorisoliitto ja Evangeliska Unga
- vuonna 1921 ryhmä evankelisia Vaasassa lähetti kirjeen johtokunnalle, jossa ehdotettiin toimenpiteitä ruotsinkielisen toiminnan erottamiseksi ainakin Pohjanmaalla
- johtokunnassa oltiin eri mieltä tästä ehdotuksesta
- annettiin työryhmälle tehtävän viedä ehdotuksen eteenpäin
- työryhmä ehdotti – monien vaiheiden jälkeen – että kielellinen jako olisi paras ratkaisu
- johtokunnan enemmistö asettui tämän ehdotuksen taakse ja asia vietiin vuosikokoukselle ratkaistavaksi
- 6 heinäkuuta 1922 vuosikokous päätti, että Evankeliumiyhdistys jaetaan kahtia, ainoastaan 11 henkilöä vastusti ehdotusta, noin 200 hyväksyi ehdotuksen
- vaikka päätös tehtiin suurella enemmistöllä, lähivuodet olivat vaikeita
- syntyi erimielisyyksiä talousasioista ja rukoushuoneista
- esim. Vaasan rukoushuoneesta käytiin kova väantö
- Korkein tuomioistuin päätti vuonna 1927 että se kuuluu Slefille
- jaon jälkeen saatiin selkeä työnjako
- tietyksi kontakti väestöryhmien välillä heikkeni, mutta koska se oli tapahtunut lähinnä johtajatasolla, niin vahinko ei ollut niin iso

²Vuonna 1922 saatiin uudet kielilait, vuonna 1923 Porvoon hiippakunta, vuonna 1925 ruotsinkielinen pyhäkouluyhdistys, jne. Evankeliumiyhdistyksen kielellinen jako kuuluu siis sarjaan toimenpiteitä ruotsinkielisen hengellisen toiminnan säilyttämiseksi ja kehittämiseksi.² (Helge Hildén, Evankeliumi liikkeellä, s. 106) ²Suomenkielinen yhdistys sai nyt kokonaan keskittyä suomenkieliseen työhön ja ruotsinkielinen yhdistys ruotsinkieliseen työhön ja molemmat yhdistykset saivat itsenäisesti päättää ja kehittää toimintansa. Tämä antoi molemmille suuremman vastuun, mutta myös suuremman

työilon sekä työntekijöille kuin jäsenille. Itsenäisyys johti myös uusiin toimintamuotoihin.² (Dahlbacka, Hemåt 2003, 45.)

3. Toiminta 1922–

Vuonna 1922 Slefillä oli 18 kolportööriä. Puolet heistä asui Pohjanmaalla, viisi Uudellamaalla, kaksi Turun seudulla sekä kaksi Ahvenenmaalla. Näistä ainoastaan kaksi tai kolme oli kokopäivätoimisia. Muut matkustivat ja saarnasivat kun leipätyö antoi siihen mahdollisuuden. Opettajat kesäisin, maanviljelijät talvisin, jne.

Vuonna 1937 tilanne oli muuttunut. Nyt Slefän palveluksessa oli 2 pappia ja 7 kolportööriä. Lisäksi 13 miehellä oli Slefän saarnalupa², yksi heistä oli minun isoisäni Leander Erikson. Tämän vuoden tilasto (siis 1937) kertoo, että 53 % saarnatoiminnasta oli tapahtunut Pohjanmaalla, 17 % Ahvenenmaalla, 15 % Turun seudulla sekä 15 % Uudellamaalla.

Vuonna 1972 Slefän palveluksessa oli yksi pappi (toiminnanjohtaja) sekä 6 saarnamiestä, heistä yksi oli isäni Arne Erikson. Lisäksi oli nuorisotyössä kaksi työntekijää. Lisäksi 30 miehellä oli Slefän saarnalupa. Jaon jälkeen 1922 Slef otti taloudellisen vastuun vuodesta 1917 Japanissa olleesta lähetyssaarnaaja Ruben Lindgrenistä ja hänen vaimostaan Aurasta sekä heidän toiminnastaan. Kun Lindgrenit palasivat Suomeen 1924, kesti 27 vuotta ennen kuin Slef sai uudet lähetit Japaniin. Vuosina 1951–56 yhdistyksen palveluksessa Japanissa olivat opettaja Gottfrid Söderbacka ja hänen vaimonsa Gunnel.

1960-luvun alussa tuli Slefille kutsu Afrikan työhön. Nyt ruotsinkielinen evankelinen kansa oli valmis uuteen haasteeseen ja tehtävään Keniassa. Vuonna 1963 opettaja Gustav Norrback ja hänen vaimonsa Märta matkustivat Keniaan ja aloittivat työnsä siellä. Jo seuraavana vuonna Norrback valittiin kirkon presidentiksi. Vuonna 1973 Slefillä oli Keniassa 9 lähettä. Keniassa Slef tekee yhteistyötä muun muassa Sley'n ja Missionssällskapet Bibeltrognä Vännerin kanssa.

Evankelinen kansa on laulava kansa. Slefän piirissä on harrastettu kitarakuoromusiikkia (ruotsiksi: strängband). Vuoden 1972 Hemåt-kalenterissa Michael Eriksson kertoi kuinka tämä alkoi: ²Eräänä kesäsunnuntaina kuusikymmentä vuotta sitten (siis 1912) oli ulkoilmajuhlat Matts Härmälän talon pihalla Purmossa. Ne harvat, jotka vielä elävistä tuon tilaisuuden muistavat, muistavat erityisesti laulu- ja musiikkiesitykset. Kolme nuorta, Artur Nordström, Gustaf Sundström ja Mina Häggblom, lauloi muuttaman laulun viulun, harmonin ja kitaran säestyksellä. Laulut olivat yksinkertaisia Siionin kanteleen lauluja, mutta soitinsäestys oli uutta.² Eriksson kertoo myös että ²laulut tekivät läsnä oleviin voimakkaan vaikutuksen.² Tämä toimintamuoto (strängband), joka näin sai alkunsa, on Slefän toiminnassa saanut suuren ja näkyvän merkityksen. Lähiseudun paikallisosastoihin alettiin perustaa ²strängbandeja.² Artur Nordström toimi vuonna 1924 palkattuna musiikkijohtajana Pohjanmaalla. Lauluryhmien perussoitimia olivat kitarat ja harmoni, joskus myös viulu.

Nämä ²strängbandit² ovat merkinneet paljon evankelisessa työssä. Vielä 1970-luvulla niitä oli melkein jokaisessa paikallisosastossa. Kun Slefän kolportöörit pitivät evankeliumijuhlia ja hartauksia, nämä kitarakuorot lauloivat. Kun pidettiin isot juhlat esim. vuosijuhlat laulettiin ja soitettiin yhdessä suuressa ²strängbandissa². Nykyään tämä

toiminta ei ole yhtä vilkasta kuin oli vielä 30 vuotta sitten. Mutta nyt uuden vuosisadan alussa muodostetaan uusia ²strängbandeja² siellä ja täällä.

4. Slef tänään

- noin 1250 jäsentä
  - 40 paikallisosastoa
  - 3 piiriä Pohjanmaalla, yksi Etelä-Suomessa sekä yksi Ahvenenmaalla
- Toiminnan painopiste on tällä hetkellä Pohjanmaalla. Evankeliset opiskelijat kokoontuvat Turussa ja Helsingissä.
- Johtokunnassa on 9+3, siis yhteensä 12 jäsentä. Johtokunnassa on kolme naista. Johtokunnan nykyinen puheenjohtaja on professori Ingvar Dahlbacka Turusta. - toimistot Helsingissä ja Vaasassa, Helsinki on Slefin kotipaikkakunta.
- kotiman työssä on 15 työntekijää

SLEF-Media (kustannusyhtiö)

1. Sändebudet (12 numeroa vuodessa, Teologinen liite 4 numeroa vuodessa, painos 2500 kpl)
2. Barnavännens (pyhäkoululehti, käytetään yleisesti pyhäkoulutyössä seurakunnissa, painos 3100 kpl)
3. Hemåt-kalenteri (Kotimatalla) ilmestyy ennen vuosijuhlaa kesäkuussa, lähetetään kaikille Slefin jäsenille.
4. Vinterblommor ja Kring Krubban (joululehdet)
5. Raamatut (Svenska Folkbibeln) sekä hyvää luterilaista kirjallisuutta.

Kenia-lähetys (1963–)

- Slef on kirkon virallinen lähetysjärjestö (toistaiseksi!)
- tällä hetkellä 6 aikuista lähettiä
- luo-heimossa Länsi-Keniassa
- partiotyötä Virossa (Heikki Mutso on Slefin työntekijä siellä)
- seurakuntien ²avtalsmissionärer²
- Salamu-lehti (5 nroa vuodessa)

Kotimaan-työ

1. Julistustyö
  - tällä hetkellä kaksi saarnaajaa Slefin palveluksessa + vapaaehtoisia sekä pappeja että maallikkosaarnaajia
  - jumalanpalveluksissa, rukoushuoneissa, seurakuntakodeissa
2. Lapsi- ja nuorisotyötä
  - lähinnä kesäisin
  - kesäleirit (4 leirintäaluetta)
3. Nuorisokuoro Evangelicum
  - noin sata laulajaa
  - säännöllisiä harjoitusleirejä
  - yli 10 levyä
4. Team Polstjärnan
  - ulkoilu- ja seikkailuryhmä
  - paljon poikia
5. Sionsharpan (1993)
  - yhteisiä lauluja Siionin Kannelissa ja Sionsharpanissa

6. Rukoushuoneet

- noin 20
- jotkut huonossa kunnossa
- 7. Perheleiri kesällä Klippanilla Munsalassa
- yli 300 osanottajaa, myös 2ei evankelisia²
- 8. Vuosijuhla
- heinäkuun alussa, samanaikaisesti kun Sley
- ensi Vuonna Närpiössä etelä-Pohjanmaalla
- enimmäkseen Pohjanmaalla
- 9. Lähetysjuhla
- Jepualla joka toinen vuosi
- Porvoossa 2003
- 10. Rippikoulu Vaasassa
- yhteistyö Slefín ja Efön välillä
- myös 2ei evankelisia² nuoria
- 11. Lue Raamattua -kampanja
- ensin UT, nyt VT
- kysymyksiä ja vastauksia Sändebudetissa

5. Yhteyksiä

- Slef on kirkkomme virallinen lähetysjärjestö Sley'n ja muiden järjestöjen kanssa
- NIR (Pohjoismainen Sisälähetysneuvosto)
- STI (2000 mukana)
- Yhteinen maallikkopuhujakurssi (Kyrkans Ungdom ja Laestadiolaisten kanssa)
- Sley'n kanssa (jonkin verran, mutta liian vähän)

6. Teologia

- Armo, Kristus, usko, Sana ²*Sola gratia, solus Christus, sola fide, sola Scriptura*²
- Kristus meidän puolestamme (²*Kristus pro nobis*²)
- Kristuksen sovitus työ koko maailman puolesta (2. Kor. 5:18–19, 1. Joh. 2:2)
- henkilökohtainen usko/Kristus meissä (²*Kristus in nobis*²)
- armonvälineet: Sana ja sakramentit, tuovat meille Kristuksen ja pelastuksen
- kasteen armo ja ehtoollinen
- rauha, pelastusvarmuus ja ilo (esim. Sionsharpanin valoisat ja iloiset laulut)
- luterilainen kutsumusnäkemys
- hengellinen ja maallinen regimentti
- Raamattu ja luterilainen tunnustus (Slef ei ole mukana allianssitoiminnassa!)
- Raamattu on sekä:
  - a. korkein auktoriteetti opissa ja elämässä, että:
  - b. armonväline, jossa Jumala antaa meille armonsa
- Hedbergin perinne:
  - a. ²Jo-perfekti-usko² sekä ²heti-usko² (Tiililä)
  - b. ²Kristus-mystiikka² (Sionsharpanissa ja Hedbergin kirjoissa)

7. Ongelmia ja haasteita

- on vaikea saada uusia lähetystyöntekijöitä, nuoret perheet eivät halua sitoutua pitempiin jaksoihin, vaan heitä kiinnostaa enemmän ²lyhyemmät projektit²
- nuoret osallistuvat huonosti tavallisilla ²seuroilla²
- vanheneva ²jäsenkunta², varsinkin maaseudulla
- evankelinen identiteetti on heikompi kuin ennen, varsinkin nuorilla, jotka liikkuvat enemmän kuin ennen ja TV:n ja radion välityksellä saavat uusia vaikutteita

- evankeliset papit vähenevät koska nuoret eivät lähde Turkuun (eikä Helsinkiin tai Joensuuun), opiskelemaan teologiaa
- kirkollinen tilanne, jossa Raamatun arvovalta merkitsee yhä vähemmän vuodelta: vaikuttaa siltä että piispoille herätysliikkeet ovat kirkon suurimpia ongelmia, eikä jumalaton maailma (josta suuri osa kuuluu kirkkoon!)
- sisäisiä ristiriitoja jotka koskevat Slef'n suhde kirkkoon
- vaikea saada uusia maallikkosaarnaajia

Slef haluaa jatkossakin toimia kirkossamme herätysliikkeenä ja olla hengellinen koti myös tulevalle sukupolvelle. Slef on myös tunnustusliike, jolle Raamattu ja luterilainen tunnustus on tärkeä. Slef on myös lähetysliike, joka haluaa viedä evankeliumia eteenpäin myös lähetyskentillä.

²Luterilainen Evankeliumiyhdistyksen tarkoituksena on luottamuksella Jumalan armoon ja apuun levittää ja eläyttävään käytäntöön yleisemmäksi saattaa evankeliumin sana.² (Sääntöjen 1§: mukaan)

Lähteet:

Helge Hildén: ²Svenska Lutherska Evangeliföreningen² (Evangeliföreningen 1873–1973, s. 33–44)

Helge Hildén: ²Svenska Lutherska Evangeliföreningen² (Evankeliumi liikkeellä. Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys satavuotias 1973–1973, 105–112)

Ingvar Dahlbacka: ²Evangeliföreningens delning på språklig grund² (Hemåt 2003, 31–46.)